

Kálaad bwé á cilə Wəheburê yé Isâ í dúgyá nə kálaad Wəheburê yí

Muud yêsh mə mpú shimal lə kálaad éga yé nyə e téduga nə í cúgé kálaad, í yidá bə bwiingúlə mílanj mí Zembî. Mətédúlé mäsə, kú nə muud mə cilə yé, kú nə muud bwé cilə yé. Nji məbədə mäsə ímpánzá yâ məshíné mə lúu 13 wə mə sá nə muud mpúg nə jísə kálaad nə bwé á kənd buud.

Muud nyə á cilə yé ngə bándulə okristen nə bwé kú nyiŋgə kənd mítédúgá Mácçé mə Moyîz dî. A ka ngə lwó bwo nə cug mə Krîst nə iséy byé í ntə sâ jêsh búúd búsə nə ŋkul téduga nə í də cug búúd yí.

Kálaad mə bwey na námá lwó mətédúléd nə Zembî nyə a lwóya sâ á jísə yí wə Yésus-Krîst (1.1-3). Kálaad éga ji nə fwámé məma məŋkəw məlól:

- (1) Krîst mə jág bul ntə sâ jêsh (1.4–10.18).
- (2) Oləye bwé nádag búgəd (10.19–12.11).
- (3) Baalé məcwûŋ nə ibwádán (12.12–13.25).

Zembî ngə lésha nə buud nə zhí a Mwân yé

¹ Yág í, Zembî nyə á də lás nə odá ija ija, mimbii mimbii nə zhí á *buud ɔ mícúndə bé. ² Nə ndéé, mwów mâ məzhúgúlâ móga di, a mə lás nə shé nə zhí a Mwân yé. Mwân yé wəŋg wə nyə á balan nə ndí sálə shí nə gwów yé; nyə a mə tâl nyə nə a bág lág nə isâ byêsh. ³ A ji njəs í ngə zhu mílwanə mí Zembî

dí yí, a jì zhigîm mbɛɛla má Zembî, a ηgə shúgal isâ byêsh nə ciyá jé álal-ηkul, isâ byêsh yâ shí nə gwów. Ja nyə á shîn fúb buud, yíl bwo *misám yí, nyə á kə jì gwów, mbwê mənɔwúm má Zembî á ηkul nyêsh dí.

Mwân má Zembî mə ntɔ wáɛngales

⁴ A ntɔ *wáɛngales, jíná Zembî nyə á gwiid nyə yí ntɔ jíná dán. ⁵ Mpugá ná Zembî nyə abwélé ci nə ηgwól *éngales ná: «Wo jì Mwân waamê, mə má byá wo múús». Nda námá nyiηgə ci ná: «Mə é bə nyə sóɔηgá, a bə mə mwân». ⁶ Njì, ja Zembî mə nyiηgə zə jil Mwân yé a cúmbá shí ga dí yí, nyə ná:

Wáɛngales ó Zembî bêsh
bwé kúdúg məmpwoombú
mándəlúd yə nyə gúmá.

⁷ Nyə á ci shú wáɛngales ná:

A dɔ sá ná wáɛngales bé bwé bág nda fufê,
a sá ná osóal ɔ mäsáal bé bwé bág nda ηgwiile kuda.

⁸ Njì nyə á ci shú má Mwân yé ná:

Yé Zembî, ijwúga byô í bá jì kú nə zhúgá.
Otútəlí wé bwé ηgə lwó nə wo ηgə jwú nə faan dwô.

⁹ Wo á cɛel otútəlí, wo mpii fúlú a kú bích mácɛɛ;
sâ jɔɔηg wé jí ná, yé Zembî,
Zembî woó nyə a gwáágalə wo məwúdə má
máshusug;

ntó jì ná nyə á yə wo cé í ntɔ búúd ɔ gwoɔηg bwô yí.

¹⁰ Zembî nyə á ci námá ná:

Yé Cwámá, mátéédúlé di, wo wé wo á fwɔ shí,
wo a sá námá jɔη nə məbwé mwô.

¹¹ Isâ byɔɔηg byêsh í bá shîn,

1:4 Ifz 1.21; Flp 2.9   **1:5** Sôm 2.7; 2Sa 7.14; Mat 3.17; Mís 13.33;
Heb 5.5   **1:6** Sôm 89.28; 97.7   **1:7** Sôm 104.4   **1:8** Sôm 45.7-8
1:10 Sôm 102.26-28

nji wεε njul kú nə zhúgá;
 byêsh í bá bə íbwoodú nda mikáándá,
 12 wo bá báág byo nda bwé dε báág jud ná.

Haaw. Í bá shîn cénd nda káándá.
 Nji wεε wo njúl nji mbií ngwûd,
 mimbú myô kú bwεε shîn.

13 Zembî nyə abwélé námá ci nə ηgwól éngəles ná:
 Jig shí wa mádí mbwê məncwûm
 kə wós ja mə é culəshi mízhízhíη myô,
 mí bə wo sâ wó dε tâl mákuú yí!

14 Wəéngəles bəη ná wé ozó? Nγαá bēsh búsə
 mishíshim mí ηgá sēy nə Zembî, Zembî ka dε kənd
 bwo ná bwé kág ηgə kwíind buud bwé bá ηwa cug
 tâη ilági Zembî mə bá yə sé yí?

2

Zembî má cug shé

1 Nda jí ntó ná, í bul jii ná shé mpúg wá mílúú
 sâ bwé á jaaw shé yíid, ηkwanǵá sé á bá kwab zhí.
 2 Shé mpúgá ná kéel *wəéngəles bwé á zə nə ndí yág
 yí, í á bə álal-ηkul; muud yêsh nyə á caam məcεε,
 nda bish dwo yé, nyə a shí bwəma nə intágúli í á
 jəla yí. 3 Nda jí ntó ná, shé má ká bə kú bish shísha
 məma cug bwé ηgá jaaw shé yí, shé nda bá bwεε
 faam. Cwámba nyəməfwó wə nyə a tééd jaawúlə lán
 á cug jəηgú, buud bwé á gwág nə nyə wá bwé mú zə
 báásulə shé wə. 4 Shú lwólə námá ná kéel dəηg dúsə
 fwámé kéel, Zembî nyəməfwó nyə a wééshúli isâ í
 ntə buud ηkul yí, nə *isâ í mímbúgú nə *məshimbá

1:13 8.1; Sôm 110.1 1:14 Sôm 34.8; 91.11 2:1 6.4-6 2:2
 Mis 7.38, 53; Gal 3.19 2:3 10.29; 12.25 2:4 Yuá 2.11; Mis 2.22;
 1Kr 12.4-11; 2Kr 12.12

mimbií mimbii. A mú námá yə bwo idáás Shíshim má dɛ dáás búúd yí, nda nyə á cɛel ná.

Yésus, Mwân má Zembî nyə á zə bə muud

⁵ Haaw. Kala búúd sə ngə ci ná í bá bə yí, wəéngəles dí bwə bá jwú nə gwo, Zembî nyə a shígé sá nə í bág bə ntó. ⁶ Í yidá bə cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Yé Zembî, wo ngə tédɔga muud nəcé a ji jí?

Wo ngə kweemb kukwumɔga múúd nəcé í bálə jí?

⁷ Wo má səl nyə shí fúfwála, cɔ wəéngəles.

Ná ndéé, wo má sá ná a nkánɔwag, a bəg nə gúmá nda cî.

⁸ Wo má wá ísâ byêsh mányámá má múúd dí.

Haaw. Sálə Zembî má sá ná a jwúg nə isâ byêsh yí, tɔə sâ ngwúnd nə ngwúnd í alúgé. Nji, shé cugé nə nkul fwo dúg ja gaád ná a ngə jwú nə isâ byêsh. ⁹ Nji, sâ shé mú ngə dúg yí jí ná, Yésus muud Zembî nyə á səl shí fúfwálá cɔ wəéngəles yé, a mú ngə nkənɔwa, a njúl nə gúmá nda cî, nəcé nyə á jug ná ndéé a yə. Nyə á zə cé buud bəsh, lwóyálə mpaam Zembî nyə á baam nə bwo yí.

¹⁰ Zembî wə nyə a té isâ byêsh, nyə wə ngə sá ná byêsh í ngəg nə kyey mpwogé, nyə námá wə nyə á jii ná ncúlyá zhwoɡ bwân bé bwə nkənɔwag mənknɔwa mé. Í á ka jəla ná a sáág ná micúnj mí bííg Yésus muud nyə á juw zhíí ná bwán ó Zembî bwə bííg cug yé, micúnj myɔɔng mí mú mɛel sá ná Zembî jílug nyə jiya í á jəla nə nyə yí. ¹¹ Ntó, nə Yésus muud ngə sá ná buud bwə bəg minkénkè mí búúd yé, nə buud á ngə sá ntó wá, bəsh búsə nə shug

2:6 Sôm 8.5-7   **2:8** 1Kr 15.27   **2:9** Flp 2.8-9   **2:10** 1Kr 8.6; 12.2; Mis 3.15   **2:11** Mat 25.40; 12.50; Yuá 20.17

ηgwûd. Gwə wə á jí kú gwág shwôn jówúlə bwo ná omínyonhâ bé yí. ¹² Ntó wə á cí ná:

Mə bá də bwiing omínyonhâ bām bímbí lú múúd wo jí yí,

mə sey wo isusa i gúmá ja bwə sééngyá ná bwə gúmal wo yí.

¹³ A nyiingə námá cí ná:

Mεε jám júgúwé jêsh í bá bə nyódí.

Nyə námá ná: «Mə wə éga, nə bwân Zembî nyə á yə mə wá». ¹⁴ Nda jí ná bwân á ηgá cí óni búsa nə mishwun nə məcíí ná, Yésus nyə á ηwa námá nyúul muud, a bə nə mishwun nə məcíí shú ná a yág, shwiy dé mú culashi ηkúl mə Njwû məjamb, nyε muud nyə á ηgə kyey nə shwiy yé. ¹⁵ Nyə á yə ntó shú ná a yíl búúd bêsh mányámád, nəcé bwə á ηgə cugə ηkúmba cug nji ηgələ fúndə shwiy, cug mányámá. ¹⁶ Í má mpu nyîn ná Yésus nyə a shígé zə kwiid wáéngəles; nyə á yida zə kwiid mpwoη buud má *Aburaham. ¹⁷ Sá jəəng wə í á sá ná a céndúg bə nda omínyonhâ bé məzhií mêsh, shú ná a bág bwo fwámé Ajəláci á ofada mə gwág bwo sey lámúd yé, á sá ísey váál Zembî mə céel yí. A jí Ajəláci á ofada ná a sáág *mátúnuga, yíl búúd *misám myáj. ¹⁸ Yésus jí nə ηkul kwíind búúd məbwəbúlán mə ηgá fwágusə məkuú shí wá, nəcé nyəməfwó nyə á fwo námá bwəma nə məbwəbúlán, nyə á jug.

3

2:12 Sôm 22.23   **2:13** Iza 8.17-18   **2:14** 2.17; Yuá 1.14 Njwû məjamb; Yuá 8.44; 12.31; 1Yn 3.8; Mbú 12.10   **2:15** Rom 8.21
2:16 Iza 41.8-9   **2:17** 4.14; 5.2; Flp 2.7; 1Yn 2.2   **2:18** 4.15; Mat 4.1-11

Yésus-Kríst má ntə Moyîz

¹ Nə ndéé yé mîŋkəŋkê mí ómínyəŋə bəm, bí buud Zembî nyə a má námá jôw ná bi bág ŋwa ŋkəw cug á gwówád wá, kəndugá mitédúgá wə Yésus. Nyə wə sə ŋə magulə tâm buud ná a jí *muud lwámá má Zembî, a njúl Ajəláci á ofada yé. ² Nyə á sá iséy byé váál í á kwaga mísh má múúd nyə á nti nyə yí, námá nda Moyîz nyə á kyey nə njów búúd má Zembî wəsh váál í á kwaga yí ná. ³ Mpugá ná Zembî nyə a dúg ná Yésus má jəlá nə bul ŋwa gúmá ntə Moyîz, námá nda múúd mə lwə njów má də ŋwa gúmá ntə njów wáméfwó ná. ⁴ Bi mə mpú ná njów wəsh í də bə nə muud nyə á amə lwə yé; nji, Zembî wə má də lwə ísá byəsh. ⁵ Moyîz nyə á kyey nə njów búúd má Zembî wəsh váál í á kwaga yí. Nyə, nyə á bə səl məsáal, ŋǧlə lwó ná sá Zembî mə bá jaaw búúd yí í bá bə búbalé. ⁶ Kríst ŋə sá iséy byé váál í kwága yí. Nywá ji Mwân á njów má Zembî. Njów má Zembî wəŋg wə shé, ŋkí shé má ké nə inkáŋ shwóg, kə námá shwóg nə ŋǧlə bə nə milúú ná sáŋ nəcé sə ŋə bwánd nyə nə búgá.

Zembî má də yə búúd bí nə búgá wá wogá

⁷ Gwá wə Ŋkəŋkê Shíshim ŋə ci yí, ná:
Ŋkí bi mə gwág kál dé múús í,
⁸ kúgá sá nán
nda ja búúd bwá á sá mŋgáádé yí.
Jwəw dəŋgú, buud bwá á kə nə məkugulə
wə Zembî nŋ shí a shwéeshá dî.
⁹ Osóŋgú bún bwá á shweenzh mə cínəŋg

3:1 4.14   **3:2** Ilj 12.7   **3:6** Mwân: 5.8 bwánd nyə nə búgá: 3.14; 4.14; 6.18-19; 9.28; 10.22-24, 35; 13.14; Kol 1.23; Flp 3.20; 2Tm 4.8   **3:7** Sôm 95.7-11   **3:8** MmN 17.7; Ilj 20.2-5

nə bwə dóg sâ má é sá yí.

Bwə á shweenzh mə, í njúl nə bwə á shí dóg
 ísâ má á sá bwo ¹⁰ tâḥ mimbú məwûm mánḥ yí.
 Nda bwə á du she nə bwə dóg sâ má é sá yí nə,
 mə á nyada nə kala búúd jəḥḡá,
 mə mú ci ná: «Búsə ja jêsh nji dúlə wush;
 bwə afwóyé mpu zhí má ḡḡ lwó bwo yí».

¹¹ Mə mú ka keen nə mpimbə ná:

«Bwə ábúle bwelə kumə
 kúl mə á kwəməsa bwo wogá yí».

¹² Bwaḡḡ, bi ó bey nə ḡḡwól múúd gwoḡḡ wán
 bág nə bów-bôw lâm, lâm á kú nə búḡé nə ndéé a
 mú yid kwonə nə Zembî á kuwô. ¹³ Yidagá du sá ná,
 jwów dêsh búúd bí nə ḡkul jôw nə «múús» yí, ḡḡwól
 cwîny ḡḡwól, ḡḡwól cwîny ḡḡwól. Dugá sá ntó shú ná
 *sám í nda bá shiḡ təḡ muud á bídí gwoḡḡ nə ndéé
 nyâḡ mú bæ nə núḡ. ¹⁴ Nəcə shé músə *Křist buud
 ó gwoḡḡ bé, ḡkí shé má bii búḡé məbwə məbá kə
 wós məshínéd, námə nda shé á tééd mətéédúléd ná.

¹⁵ Shé kúḡá wusa nə jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná:

ḡkí bi mə gwág kál dé múús í,
 kúḡá sá núḡ

nda ja búúd bwə á sá miḡḡáádé yí.

¹⁶ Ozó bāḡ bwə á gwág kál má Zembî nə ndéé
 bwə mú sá miḡḡáádé wá? ḡḡáá í á bæ buud bēsh
 Moyîz nyə a wú nə ndí Igípten wá? ¹⁷ Ozó Zembî
 nyə á nyada nə ndí tâḡ mimbú məwûm mánḥ wá?
 ḡḡáá í á bæ buud bwə á sām nə ndéé mimbimbə
 myāḡ mí mú ḡḡə mpḡḡḡli shí a shwééshád wá?

¹⁸ Ozó nyə á keen nə bwə ábúle bwelə kumə kúl nyə á

kwəməsa bwo wogá yí? Ngaá í á bə buud bwé á sá nyə miŋgáádé wá? ¹⁹ Haaw! Shé má dúg na né bwé á shígé kumə kúl Zembî nyə á kwəməsa bwo wogá yí nəcé jí? Nəcé bwé á ban né bwé abúgúláyé.

4

Shé á jáláyé nə shúb wogá má Zembî

¹ Zembî nyə á bwey kaag ná a bá sá ná buud bwé yówulag; ŋkaagə nyəŋg nyí ná. Bi ó ka bey ná ŋgwól múúd á gwoŋg jín bág shúb wogá jəŋg. ² Shé á shí námə gwág kéel má Zembî nda bwo. Nji, wəŋ gwágúlə bwé á gwág yí í á shígé kwíind bwo təə sá, nəcé bwé á shígé *búgula sá bwé á gwág yí. ³ Shé báá obúgula shé mú ŋgə yəwula, kú bə bwo, nəcé nyə á ci shú dánjúd ná:

Mə mú ka keen nə mpimbə ná:

«Bwé ábúle bwele kumə

kúl mə á kwəməsa bwo wogá yí».

Zembî nyə á ci ntó í njúl ná, ja nyə á fwə shí nə gwów yí, nyə á shí shínal ísəy byé byêsh. ⁴ Shú sá í dúgyá nə jwəw á zəŋgbá yí, sá má mpú ná Zembî nyə á ci gúl kúkúlúd nyədí kálaad dí ná: «Zembî nyə á ka yəwula nə ísəy byé byêsh jwəw á zəŋgbá». ⁵ Gwé námə wé á ci wa jíga kúkúlúd ná: «Mə abúle bwele sá ná bwé yówulag». ⁶ Ntó ji ná cígúlá í bwey bə ná Zembî mə bá sá ná bóól búúd bwé yówulag. Nji, buud bwé á tééd gwág kéel wá, bwé á shígé yəwula, nəcé məlwê. ⁷ Nda jí ntó ná, Zembî má tâl dúl jwəw búúd bwé é ci ná «múús» yí. Nyə á zə tâl jwəw dəŋgú mimbú mí má bwey bul cə té wulə fwála má Moyíz; nyə á ka ci

mpu mə *Dávid dí nda nyə ámə fwo ci ná, ná: «ŋkí bi mə gwág kál dé múús hí, kúgá sá nún».

⁸ Í á mbəm bə ná Yeshuwa nyə a sá ná kúl búúd í yówulag ja bwə á shîn nyí shí á cəplá yí, Zembî nyə a shígé nywá nyiŋə ci ná dúl jwów lú wogá dúsə.

⁹ Ntó má lwó ná gúlúgá wogá jísə ná shú búúd ó Zembî, í njúl nda fwámé wogá Zembî nyə á woga jwów lú zaŋgbá yí. ¹⁰ Nəcə, muud Zembî mə sá ná a yówulag yé, nyə é yowula nə iséy byé byêsh námə nda Zembî nyə á yowula nə byé ná. ¹¹ Nda jí ntó ná, shé wágá mənkuł ná shé bág yowula nda Zembî nyə á kaag ná; shé wágá mənkuł shú ná muud nda bá shúb nəcé sálə mbií málwə bwə á sá má.

¹² Mpugá ná Milású mí Zembî mísə mikuwó, mí njúl mi aŋkál-ŋkálá. Mí də bəwəli ntə kafwele jêsh bwə də jəw íkómb íbá yí. Mí də nyí múúd nyúúlád kə kumə kúl mí béég *jím bá *shíshim yí; mí də béég mábwoq mə nyúúl nə óshú ó íyasád. Milású mí Zembî wə mí də lwó ŋkí mitédúgá nə iyuug yá lâm, bísə ŋkí bôw, ŋkí bísə ŋkí nywa. ¹³ Kú ntág nə təə sá Zembî nyə á té yí jí nə ŋkuł shwaaw Zembî. Isá byêsh bísə oshushwáás, ompajáá nyédí míshád, nyə muud mə bá sá sə shitóg yé.

Yésus ji wúsú Ajəláci á ofada

¹⁴ Shé mú nə wúsú shísha Ajəláci á ofada nyə á lína jon lə gwów yé*, nyə wə Yésus, Mwân má Zembî. Nda jí ntó ná, shé kágá nə búgá jísú shwóg, kú bwəle tag. ¹⁵ Nəcə, Ajəláci á ofada shé mú nə

4:8 Mbá 31.7; Zho 22.4   **4:10** 4.4   **4:12** Iza 49.2; 55.11; Zhe 17.10; Yuá 12.48; Ifz 6.17; 1Pr 1.23; Mbú 1.16   **4:14** 5.8; 8.1 Ajəláci á ofada: 2.17-18; 3.1; 5.1, 4-6; 7.24-28; 8.3; 9.7, 11   * **4:14** Nyə á kə kumə kúl Zembî jí yí.   **4:15** 2.18; 5.2; 7.26; 9.12; 1Yn 3.5

ndí yé, cúgé nyɔɔŋg jí nda gwág shé cey lámúd nə tag dúsú yé. A yidá bæ nyɔɔŋg jí nə nyə á bwəma nə məbwəbúlán məzhií mēsh nda shé, nji a nda sá *sóm yé. ¹⁶ Ntó, shé shíshúgá Zembî kúná-kúnə kú fúndə. Shé shíshúgá nyádí caaŋgəd kúl á ŋgə lwóya mpaam yí, a gwágúg shé cey lámúd a sá shé mpaam, a kwíínd shé ja shé má jí kwííndyá yí.

5

¹ Bi mə mpú nə bwə də féesh múúd yēsh mə bád Ajəláci á ofada yé mpédúgá buud, bwə təl nyə ná a dúg sēy nə Zembî shú dán. A də kala ísá bwə yə Zembî yí, də sá *mátúnuga shú nə *misəm myáŋ mí jímbúg. ² A jí nə ŋkul mpu mícúŋ íwugúlu nə minjé-gwôw mí ŋgə bwəma nə ndí myá, nəcé a jí námá múúd nə iləm námá nda bwo. ³ Sâ jɔɔŋg wə jí ná, á jələ nə də sá mátúnuga shú jímbálələ mísəm myâ nyəméfwó, nə myɔɔŋg myâ kúl búúd námá. ⁴ Muud cugé nə ŋkul wánda jíya jɔɔŋgú wánda wándág nə á ŋwa gúmá; Zembî wə má də jôw búúd bwə ŋwá jíya jɔɔŋg wá námá nda nyə á jôw Arɔɔn ná.

⁵ Ntó námá wə jí nə *Kríst yé. Kríst nyə a shígé wánda jíya jɔɔŋgú wánda wándág nə á ŋwa gúmá; Zembî wə nyə á yə nyə gwo, Zembî muud nyə á ci nə nyə ná: «Wo jí Mwân waamâ, mə má byá wo múús».

⁶ A nyiŋgə námá ci gúl kúkúlúd ná: «Wo jí fada, wo é jí jíya fada dí kandugə á kandugə nda Melukisedek».

⁷ Ja Kríst nyə á ŋgə cugə wa shí ga dí yí, nyə á də bul jəgula, də téég Zembî məbwə, Zembî muud nyə

4:16 10.19   **5:1** 4.14   **5:2** 2.17-18; 4.15; 7.28   **5:3** 7.27; 9.7;
Ləv 9.7; 16.6, 15   **5:4** Arɔɔn: MmN 28.1   **5:5** 1.5   **5:6** Sôm
110.4; Heb 6.20   **5:7** Mat 26.36-46

á bə nə ŋkul sá ná a kú yə yé. Nyə á də kîm, a jii, məzhwííle wóós. Zembî mú gwág nyə, nəcé nyə á bə nə mægwág nə Zembî. ⁸ Tεem bə ná nyə á bə *Mwân má Zembî, nyə á bwəma nə micúŋ, mí mú jíguli nyə mægwág. ⁹ Zembî mú sá ná a bég váál í jéla yí. A mú bə ámádí á cug á kandugə kandugə, də yə búúd bēsh bwé sá nyə mægwág wá. ¹⁰ Haaw! Zembî nyə á təl nyə mbií Ajəláci á ofada má Mελukisedek.

Bəw ja múúd mə béégyá nə Zembî yí

¹¹ Bulya isâ sá bí nə sá cíg na yí. Nji, shú ná sá féégúg bí byo, í bul kwowəla, nəcé bi ádé ná ləel mpu gwág. ¹² Bweyúlə bí á jəla nə bwey bə oyíguli. Nji, í ŋgə ná jii ná muud jígúlig bí isâ bwé jéla nə fwo tééd mpu mínjígúlá mí Zembî dí yí. Í ŋgə ná jii bí mənyá má bəl, kú bə fwámé ídāw. ¹³ Muud ŋgə ná cugə nə mənyá má bəl yé nyə afwóyé wáməulə nda á cúgəg tətəlí mísh má Zembî dí ná; a ji ná kúkény. ¹⁴ Nji, buud bwé á má lal wá, báá wé bwé jéla nə fwámé ídāw, nəcé bwé á má jíg cug ná ndéé milām mí á má janzəulə bwo nə dúlə wá mímbéégí mpédúgá mənywa nə məbōw.

6

¹ Ná ndéé, shé kágá shwóg, shé jígúgá isâ í Zembî í jéla nə buud bwé má lal búgəd yí. Shé yówug dúlə nyingə kə mpús kə də ŋwa mínjígúlá mí *Krîst myâ mətéédulé. Shé kúgá nyingə tééd límáulə límuga ja shús. Ntó ji ná shé kúgá nyingə ŋgə ŋwa mínjígúlá myâ nda múúd mə jéla nə yíl

5:8 1.2; 4.14; 6.4-6; 7.3, 28; 10.29; Yuá 1.34 mægwág: 4.15; Flp 2.8

5:9 7.27   5:10 5.6; 6.20   5:12 1Kr 3.2   5:14 13.9; Rom 16.19; 1Kr 14.20; Ifz 4.14   6:1 9.14

lâm mîsólúgá mí shwiy dí, *búgula Zembî ná; ² nə minjígúlá mí dúgyá nə minduwán* nə dúlə bəd búúd məbwə yí; ηkí ntāg minjígúlá mí dúgyá nə gwûmúlə mímbimbə mí bá gwûm yí, nə sémyé mîlésú á kandugə kandugə yí. ³ Mbô! Shé ányingəye ηgə bɛ bîni; ηkí Zembî mə magulə, shé mə zə yida ηwa minjígúlá mí jálá nə buud bwə á mə lal wá yí.

⁴ Bóól búúd bí ná, məηkenya mə Zembî mə á shí kwan bwo, bwə á shí bə nə kəw á isâ Zembî ηgə yə buud bé yí, bónôη bóólúgá bwə á shí lág Nkəηkə Shíshim, ⁵ bwə á shí kagulə mánywa mâ Mîlésú mí Zembî, bwə á shí námə kagulə ηkul Zembî mə bá yə búúd mwôw mə zág má yí. ⁶ Mbií búúd ni, ja bwə mə yid kwon nə Krîst yí, muud cugé ná nə ηkul nyingə sá ná bwə nyingəg kənd mîlām wə Krîst. Nəcə banúlə bwə mə ban *Mwân mə Zembî yí wúsə bwo nda bwə ηgə nyingə bwambulə nyə kwolós dí jáη ja, ηgə nyingə sá né a nyíngəg bwəma nə shwôn tâm buud.

⁷ Mpugá ná, nyúl shí í ká tag nə ompú ná ndéé í kə ídêw, Zembî bwádan nə shí nyɔɔηg, buud bwə á bɛ məmpəg wá bə nə mfíí. ⁸ Nji, í ká yida kə íbiin-bíin nə məgwaagulə, í lág kúnə-kúnə ná Zembî lwéemug nywo nəcə í cugé nə mfíí; zhúgúlá zhúgúlâ, bwə jígal nywo.

⁹ Nji, yé bwááηg mə búl cɛel wá, tɛem bə ná sə ηgə lás ntáni, sə ηgə mpu búbálé ná bí báá bí təl fwámé zhííd, bí ηgə sá isâ í lwó ná bí mú nə cug yí. ¹⁰ Nəcə,

---

6:2 Yuá 3.25-26; Mis 19.1-6 * **6:2** Na cugé nji nduwán óbúgula bwə də duwan yí, Oyúden bwə á də námə bə nə wán nduwán nə myán mîsólúgá. **6:4** 2.1-3; 5.8; 10.26-29; 12.25; Mat 12.31; 1Yn 5.16

6:8 Mat 13.7, 22 **6:10** 10.32-34; 13.1; 1Yn 4.7-12, 19-21

Zembî cugé nə olíñgî ná a bá wusa sâ bí ñgá sá yí nə mbií bí má céél nyə yí. Ceeí jəŋg í ñgə nyín nə séyúle bí ñgá sêy nə buud bé wú yág zə wóos múús yí. ¹¹ Sá ñgə bul jii ná muud yêsh á sámbá jín yáágúg nə ñgálə cugə cug jəŋgú cé cug, ja jəŋgú bi mú bá bii ísâ bí ñgá bwánd nə búgá ná í bá bə yí. ¹² Kúgá sá íkóódúgú; yidagá ñgə sá nda buud bwé má jéég mányúúl wə Zembî kú nə milámusa wá, bwé wə bwé bá bə nə kəw lú ísâ Zembî nyə á kaag bwo yí.

Nkaagə Zembî nyə á kaag Abəraham yí

¹³ Ja Zembî nyə á kaag *Abəraham ñkaagə yí, nyə á keen ñkaanə. Nda jí ná ñgwól múúd cugé fwámé múúd ntə Zembî ná, Zembî nyə á keen jínə dé nyəméfwó, ¹⁴ nyə ná:

Búbále, mə bá bwádan nə wo,
mə sá ná mpwoŋ buud nywô
í búlug bul bulya.

¹⁵ Abəraham nyə á ka námə bwánd ñkaagə nyəŋgú nə lâm jisów né ndeé, í mú námə bə nda Zembî nyə á kaag nyə ná. ¹⁶ Ja múúd má də keen ñkaanə yí, á də keen múúd jí fwámé múúd ntə nyə yé, ñkaanə mú já, muud kú ná sá máshwán. ¹⁷ Ntó, Zembî nyə á ceel ná buud bwé á lúg nə ísâ nyə á kaag yí bwé mpúg ná nyə abále nyiŋgə cénd cígúla á má ñwa yí, a mú keen ñkaanə. ¹⁸ Ná ndeé, nə ñkaagə Zembî nyə á kaag yí, nə keenúle nyə á keen búbále yí, ñgwúd nə ñgwúd á na í cugé nə ñkul salan, nəcé Zembî cugé nə ñkul bwiŋg íjəjə. Nyə á kaag, a nyiŋgə keen búbále nəcé ji? Í á bə shú ná mányúúl má lálug shé buud shé má

kə shwaaw nyédf, ηgə bwánd sá á má kaag shé wá.
 19 Bwándúlə shé ηgə bwánd nə búgə wəɔηgá, wúsə shé shwamá shú ná lâm nda ηkúηkulə. Nda jí ntó ná, shé má bá kumə kúl Zembî jísə yí, lífnála kə mpúsə sanda†. 20 Wu wə Yésus nyə á kə shé shwóg kə nyíi shú dúsú yé. A músə Ajəláci á ofada á kandugə kandugə námə nda Melukisedek nyə á bə ná.

7

Melukisedek

1 Melukisedek sé ηgə ci éne nyə á bə njwú-buud á Salem, a njúl námə fada má Zembî á gwów-gwów. *Aburaham nyə á kə lumbəli dəomb nə bóól ójwú-buud, a mú ntə bwo. Ja nyə á ηgə nyingə yí, Melukisedek nyə á kə bwəma nə nyə zhíid kə bwádan nə nyə. 2 Ja jəɔηg wə Aburaham nyə á yə nyə *ηkəw wúm á isâ byêsh nyə á wú nə ndí dósomb dí yí. Jínə lú Melukisedek í tééd fwo kə ná «njwú-buud jí nə otútəli yé». Nyə á nyingə ntâg bə njwú-buud á Salem, ntó nyingə kə ná «njwú-buud á mpwogé». 3 Melukisedek nyə a shígé bə nə sóóηgá, kú nə nyəɔηgá, kú nə byêl, muud nyə ampúyé ja nyə á byêl yí, muud kú mpu ja nyə á yə yí. Nda Zembî nyə a sá ná a bəǰlag *Mwân má Zembî ná, a ji fada á kandugə kandugə, kú nə cénd.

4 Fwogá ná dóg bímbí lú fwámé múúd Melukisedek nyə á bə yí! Mbií fwámé múúd á ná mpáámbó jísú Aburaham yə nyə ηkəw wúm á isâ

6:19 3.6; Rom 5.5; Heb 9.3 † **6:19** Lóg Mat 27.51, ηkí Mak 15.58, ηkí ntâg Luk 23.45 jísə sanda í á də wá nji mpédégá fúm á ci nə mpáánzá nyêsh yí. **6:20** 4.14 Melukisedek: Sòm 110.4; Heb 5.6, 10; 7.1-4 **7:1** Melukisedek: Mət 14.17-20; Heb 5.6

byêsh nyə á wú nə ndí dósomb dí yí. ⁵ Buud bêsh bwé á dɛ tɔw ofada mpwon buud mə Lévi dí wá, nyúl mpéndí á Mácεε mə Moyîz í ngə yə bwo ηkul ná bwé dúg gwáámb búúd ɔ *Izarəyêl ηkɔw wúm á isâ byáη. Ntó ji ná bwé jəlá nə ηwa kɔw dɔɔηg ómínyɔηê bəη dí, í njúl ná omínyɔηê bəη búsə námé bwân ó Aburaham. ⁶ Sá ηgwúdú, Melukisedek nyə á shígé bə múúd á mpwon buud nyáη; nji, tεem bə ntó, nyə á ηwa kɔw dɔɔηg wó Aburaham, a bwádan ntâg nə Aburaham, í njúl ná Aburaham wó Zembî nyə á kaag mənkaagó mâ kúl jé yé. ⁷ Shé mə mpú kú nə məshwán ná fwámé múúd wó mə dɛ bwádan nə zhizhe muud. ⁸ Jísə na ná, jígə kósomb di, ofada bwé dɛ ηwa kɔw dɔɔηg wá, bêsh bwé dɛ bə búúd bwé bá yə wá. Nji, Micilyá mí ηgə ci ná Melukisedek nywáá ηgə ná cugə. ⁹ Sə bí nə ηkul ka ci na ná, ja Aburaham nyə á yə Melukisedek ηkɔw wúm yí, Lévi muud mə jəlá nə ηwa dwo yé, nyə a shí námé yə Melukisedek kɔw dɔɔηg na məbwé mə Aburaham dí. ¹⁰ Sə bí nə ηkul ci ntó nəcé, ja Aburaham nyə á yə Melukisedek ηkɔw wúm yí, í á bə Lévi njúl Aburaham məbwugúlu dí cwû*.

Yésus ji mbii fada mə Melukisedek

¹¹ Mácεε Moyîz nyə á yə buud ɔ *Izarəyêl mə má ηgə ci ná ofada bwé dúg zhu beend mə Lévi dí. Ká, jiya fada á beend mə Lévi í á shígé mpu sá ná isâ í bóg váál í á jəla nə bə yí. Í á mbəm mpu sá ntó, ki í á shígé nyiηgə jii ηgwól fada njúl nda Melukisedek; í á nywá námé ka bə nji ofada wâ váál mə Arɔɔn.

7:5 Ilη 18.21 * **7:10** Lévi nyə á bə mwân mə Yákwab, Yákwab mwân mə Izaag, Izaag mwân mə Aburaham; ntó ji ná Lévi nyə á bə Aburaham məbwugúlud.

12 Nə ndeé, ja jiya fada í má cénd yí, í jii námá ná mæççé má á ðu fwo bæ má má céndúg. 13 Shé má mpú ná muud sá ngó ci éne nyə a byél bæend shúsád; tɔə mbyágá ngwúd nə ngwúd á bæend jɔəng í á shígé fwo bwelɛ sêy *alatâr dî. 14 Buud bêsh bwé mpú ná Cwámba wúsú nyə a byél bæend mə Yúda dî, Moyíz nyə á shígé ntâg bwelɛ cwééd bæend jɔəngá ja nyə á lás sâ í dúgyá nə sêy fada yí. 15 Í má nyingə mpu nyîn ná isâ í á cénd, nəcé wúl mbççela má Melukisedek í á tɔw fada. 16 Nyə atówé fada ná nyə a byél byélé dɔəng, kú námá bæ ná micçéla mí búúd wó mí tál nyə; çug ŋkúl jé wó í sá nə a bág fada, nəcé çug jé jɔəng í cúgé nə ŋkul shîn. 17 Jí ntó! Micilyá mí Kálaad Zembî mí ngə bwiiŋg lán yé ná: «Wo ji fada, wo é ji fada kandugə á kandugə nda Melukisedek». 18 Na mə lwó ná ççç acwúlú í á má kəndɔw koogá, nəcé í á bæ ŋkí tag, í á shígé bæ nə mfíí. 19 Mæççé má Moyíz má á shígé mpu sá ná isâ í bág váál í á jəla nə bæ yí. Zembî má yida yə sá fwámé sâ ántantɔɔ sá má jəlá bwánd nə búgá yí, sâ jɔəng wó í má sá nə shé shíshúg Zembî kúnó-kúnə.

20 Sâ í búl nyîn cínəng yí jí ná, Zembî nyə á də ŋkəl ja nyə á təl Yésus fada yí. Í njúl ná nyə a shígé ðu də ŋkəl ja bóólúgá bwé á ðu tɔw ofada yí. 21 Nji, Yésus nyə a tɔw fada nə ŋkəl má Zembî ná,

Zembî Cwámba nyə á kɛen ŋkaanó ná:

«Wo ji fada, wo é ji fada

kandugə á kandugə.»

Nyə abúle nyingə shwána ŋkaanó nyé nyɔəng.

22 Keenúlə Zembî nyə á keen ntó yí í lwó ná sɔ́ Yésus nyə a jéég bəd dí yí í ntó jɔɔŋg áshúshwóógú. 23 Gúl sá jí námá ná, ofada wá beend mə Lévi bwá á bə ŋkí bulya nəcə shwiy í á də sá ná bwá bág kú sēy kandugə kandugə. 24 Nji, Yésus nywáá nyə abúle bwele yə, séy fada jé í abúle bwele shîn. 25 Ntó ji ná, buud bwá cingyá wá Yésus ná bwá shish wá Zembí wá, Yésus ji nə ŋkul cug bwo ja ŋgwúd á kandugə, nəcə a ji kuwó, nyə é də jəgula nə Zembí shú dán ja jêsh.

26 A ji mbií Ajəláci á ofada í jí shé yí nəcə a ji ŋkɛŋkɛ múúd, kú nə məbyaagulə, fúbán, mbéégí wúsə mpádúgá bənôn osól ɔ́ *mísám, a njul jiya gúmá í ntó íjiya byêsh yíid. 27 A cugé nda ból wáájəláci wá ofada. Bwá á də bə jwów dêsh í, nyân fwo tééd sá *mátúnuga shú mísám myé, a mú ka sá shú mísám mí ból búúd. Í ajíyé ná Yésus dúg sá ntó, nyə a shí bwey sá mátúnuga məŋgá ja ŋgwúd á kandugə ja nyə á yána nyúúl nyé yí. 28 Məççé mə Moyíz mə də ŋwa buud bwá njúl kú bə lwándúlá məzhí məsh, də tâl bwo wáájəláci wá ofada; nji, Zembî nyə á zə də ŋkəl mpúsə Məççé, a tâl Mwân yé fada. Nyə a mə lwándulə nyə məzhí məsh kandugə á kandugə.

8

Yésus ji wúsá Ajəláci á ofada sɔ́ á gúgwáan dî

7:22 8.6   **7:24** 6.20   **7:25** 2.11; 10.14; Rom 8.34; 1Yn 2.1
7:26 4.15   **7:27** 5.3, 9; 7.25; 9.12, 26, 28; 10.10, 12; Rom 6.10; 1Pr
3.18   **7:28** 5.1-2, 8; 7.19; Sóm 2.7

¹ Lúú ciyá á isâ sá ngə ci íni wúsə ná: mbiú Ajəláci á ofada shé búsə nə ndí wé ni; nyɔɔng nyə á mé kə ji jiya gúmád joŋ dí, mbwə məncwúm má Zembî á ŋkul nyêsh dí yé, ² nyɔɔng ngə sá iséy í fada fwámé kúl Zembî njúl yí, fwámé banda *mátúnuga dí yé. Dəŋ banda mátúnuga, Cwámba wə nyə a lwə, kú bə múúd.

³ Bwə də təl Ajəláci á ofada ná a dúg kala isâ búúd bwə yə Zembî yí, a də námá sá mátúnuga. Í á jii ná wúsú Ajəláci á ofada bég námə nə jé sâ á kálá Zembî yí. ⁴ A mbəm bə shí gaád íí, a kú bə fada. Mbə! A kú bə, nəcé ofada bwə ngə kala Zembî isâ wá búsə, bwə ngə sêy nda Mácɛɛ má Moyíz má ngə ci ná. ⁵ Wəŋ yələ bwə ngə yə Zembî gúmá yí wúsə nji yuug á fwámé gúmá jí joŋ dí yí, sá jee námə ci ná jisə shishîm á fwámé iséy byɔɔng. Nəcé, ja Moyíz nyə a lwə banda mátúnuga yí, Zembî nyə á ci nə nyə ná: «Dugí, wo ɔ bá sá sâ jêsh bɛ yuug má á lwó wo mbúnád yí.» ⁶ Nji, jaá ga di, iséy Yésus nyə a lág yí í bul bə fwámé iséy, jí ntó nəcé nyə wə jí líí-nji mpədúgá sánŋ Zembî shú sɔ í ntɔ yí. Sɔ jɔɔng í ntɔ nəcé mənkaagə mé má ntɔ mɔɔng má sɔ áshúshwóógə.

⁷ Sɔ áshúshwóógú* í á mbəm bə kú nə sá á jumúg íí, í á shígé nywá nyiŋgə jii ná sɔ ábɛé í zág sɛy, zə cénd gwo. ⁸ Nji, Zembî nyə á jum kúl búúd jé, nyə ná: Fwála í zag, mə Cwámba mə ngə ci ntó. Fwála má bá sá sɔ ágúgwáan yí.

8:1 4.14 mbwə məncwúm: 1.3, 13; 7.25; 10.12; 12.2, 25; Sôm 110.1; Mat 22.44; Mis 2.33; Rom 8.34; Ifz 1.20; Kol 3.1 **8:2** 8.5 **8:5** 9.9; 10.1; Kol 2.17 banda mátúnuga: 9.2; MmN 25.9, 40 **8:6** 7.22; 8.2, 6, 13; 9.11, 15; 12.24; Iza 55.3; Zhe 31.31-33; Eze 37.26; 1Kr 11.25

* **8:7** Na ji sɔ í á sɛy mbən á Sinayí dí yí (MmN 24.3-8). **8:8** Zhe 31.31-34; Heb 10.16-17

Mə bá sá sɔ jɔɔŋgú nə kúl búúd Izarəyêl,
nə kúl búúd Yúda.

⁹ Jâŋ sɔ í ábúlé bə nda jɔɔŋg
má á sá nə osóŋgú bán
jwów má á bii bwo mbwád
wú nə bwo Igîpten yí.

Nda bwé á shígé baagələ jâŋ sɔ né,
mə á shígé ná námá ŋgə bîsh bwo.

Mə Cwám̄ba mə mé ci ntó.

¹⁰ Sɔ mə bá sá nə kúl búúd *Izarəyêl yí, í bá bə ná,
ja mwôw mɔɔŋg mə bá cɔ yí,
mə bá wá bwo mæcɛɛ mām mítédúgád,
mə cilə bwo mwo mílámúd.

Mə Cwám̄ba mə mé ci ntó
mə bá bə Zembî wán,
bwé bə kúl búúd jâm.

¹¹ Muud nyə abúle ná nyiŋgə
jíguli múúd jí nyə kúná-kúnə yé,
ŋkí *mínyɔŋhə yé ná:

«Í jii ná wo mpúg Cwám̄ba».

Nəcé bēsh bwé bá mpu mə,
bēsh, tééd nə mwántombú kala nə cúmbá muud.

¹² Mə bá juu bwo nə olíŋgî bán,
mə yíl *mísém myán mədí tédúgád.

¹³ Ja Zembî ŋgə lás lésú sɔ á gúgwáan yí, a mə ŋwa
né sɔ áshúshwóógú dé fwála í á mə ntɔ. Sâ jisə né dé
fwála í á mə ntɔ yí, í mú sâ acwúlû, jâŋ í wál bá zə
kəndəw koogú.

9

Yələ búud bwé á du yə Zembî gúmə yág yí

¹ Sə áshúshwóógú Zembî nyə a sá nə kúl búúd jé yí í á bə nə məcɛ́ mə dúgyá nə yələ Zembî gúmá má nə banda *mátúnuga kúl bwə á də bwəma nə Zembî wa shí gaád yí. ² Bwə á lwə banda dɔɔngú í njúl ntúga: kóómb áshúshwóógú í á bə nə cé lám̄ba, nə túwəli, nə ibuléd cínɔng túwəli d̄i, ibuléd í íci shú gúmá má Zembî. Bwə á də j̄w kóómb jɔɔng ná «kúl jisə ci yí». ³ Jɔɔng kóómb í á də bə mpúsə *sanda ábɛɛ yí, bwə á də j̄w gwo ná «kúl í búl bə ci yí». ⁴ Cínɔng cwû, í á də bə nə *alatâr bwə də jígal Zembî olabínda yé, nə *wóle sɔ; bwə á sh̄n bwadulə alatâr nə wóle sɔ or kúkúl jêsh. Wóle jɔɔng í á də bə cwû, nə kwúmbu *mána, nə fiidye má Arɔɔn í má kɔ́ íkáá shwóógú, nə məkwóógú má á bə nə cilyá məcɛ́ mə sɔ má. Kwúmbu mána nyə á bə síyá nə or. ⁵ Bwə á mə ivəguli í osherubɛ́* íbá, bwə t̄l búduga wóle jɔɔng d̄i gwów shú dúlə lwó ná Zembî á milwaná jisə cínɔng; ivəguli byɔɔng í á bə í má lɛesh máfəfugə də wá gúgúwá kúl ófada bwə á də myɛɛg məcií shú cweelələ Zembî mpimbə yí. Nj̄i, fwála ga í cugé fwála mə fáád ísâ byɔɔng.

⁶ Nda bwə á sh̄n táág ísâ íni byêsh ntáni ná, ofada bwə á də nyíi banda dɔɔngú d̄i nj̄i kóómb áshúshwóógú d̄i jwów dêsh, də kə sá ísɛy byáɲ. ⁷ Kóómb ábɛɛ j̄an, nj̄i Ajəláci á ofada nyəmɛfwó wə nyə á də nyíi cínɔng. Nyə á də nyíi cínɔngú ja ɲgwúd

9:2 banda mátúnuga: 8.5; 9.11-12; MmN 26.1-30 cé lám̄ba: MmN 25.31-39 túwəli: MmN 25.23-30 **9:3** MmN 26.31-33; Ləv 16.2; Heb 6.19; 9.7, 12; 10.20 **9:4** alatâr: MmN 30.1-6 wóle sɔ: MmN 25.10-16 mána: MmN 16.32-35 fiidye má Arɔɔn: Ilɲ 17.21-25 məkwóógú má á bə nə cilyá: MmN 25.16 **9:5** MmN 25.18-22 * **9:5** Sherubɛ́: Jisə dúl váál ɛngəles. **9:6** 10.11; Ilɲ 18.2-6 **9:7** 5.3; 9.25; 13.11; Ləv 16.2-16

ηkúmba mbû. Ja á kə ntâg nyíi cínəng yí, á jəlá nə kə nə məcií má cúdú á kə myεεg shú déd nə shú íwushî yâ kúl búúd. ⁸ Nkεηkε Shíshim ηgə lwó na sóólúgú níid nə zhií í kə fwámé kúl Zembî njúl yí í á shígé bæ mbəg té wêsh séy í á ηgə ná s̄y kóómb banda áshúshwóógú dí yí. ⁹ Sâ jəəng jísə tâη yuug shú mwôw mága. Yuug jəəng í lwó ná, wo tεem yə Zembî isâ, wo tεem sá *mátúnuga, isâ byəəngú nə *mátúnuga məəngú má cúgé nə ηkul sá nə lâm í bəg wo váál í jéla yí. ¹⁰ Bísə nji mícçəlá búúd bwə á ηgə cçələ shú sâ í dágyá nə dəg nə məηgul nə mīηgusa mí íci yí; isâ byəəng mfií wáη í á shīn ja Zembî nyə á wá mícçəlá mí agúgwáan yí.

Krîst ji matúnuga

¹¹ Krîst nyə a má zə, tâη Ajəláci á ofada, zə sá ná sə bəg nə kəw á fwámé isâ í á má bwey zə yí. Nyə a nyíi banda *mátúnuga ánúní dî, fwámé banda mátúnuga, kú bæ dəəng búúd bwə á lwə nə məbwə yí. Ntə ji nə dāη banda mátúnuga í cúgé sâ á shí ga. ¹² Nyə a nyíi cínəng ja ηgwúid á kandugə; nyə a shígé nyíi nə məcií má íncwəmbə nə inteny, nyə a yána məcií mé, a yíl sə mányámád kandugə. ¹³ Ja ófada bwə á á də myεεg buud məcií má íncwəmbə nə inteny, gúl ja ifií í cwə myəəlú nteny yí, isâ byəəng í á də sá nə muud nyúúl í bəg fúbán†. ¹⁴ Nkémúsá

9:9 7.19; 9.2   **9:10** Ləv 11; 15; Ilη 19   **9:11** 4.14   **9:12** 7.27; 10.4; Ləv 16.14-16 məcií mé: 9.25; 12.24; 13.12, 20; Mat 26.28; Rom 3.25-26; 1Pr 1.2, 18-19; 1Yn 1.7   **9:13** Ilη 19.1-10.17   † **9:13** í á də bæ ná, ja múúd má bæ nə məlwəagəwo yí, bwə cígə íncwəmbə nə inteny ηwa məcií, bwə jígal cwə myəəlú nteny ηwa ifií byé, bwə mú myεεg múúd wəəngú məcií nə ifií byəəng nə ndéé nyúúl mú bæ nyə fúbán.   **9:14** Rom 6.20-23; 8.2

ná ísâ íni í fúb búúd, ηkəmusa nə məcií má *Kríst. Kríst nyə á ηwa nyəméfwó, yə Zembî tâη *mətúnuga mäsú má njúl kú nə tɔɔ cúcwán lú móbwam. Nyə á sá námá nda *shishim á kandugə í á lwó nyə nə. Ngaá ná məcií mé má sá ná milâm mí bəg shé mifúbán, shé mú yəw mísóólégú mí də kənd búúd shwiy dí myá, shé yida yə Zembî á kuwô gúmá?

Məcií má Kríst mäsə mbyûl á sɔ́ á gúgwáan

¹⁵ Sâ jɔɔŋg wə í á sá ná *Kríst bəg líi-nji mpédúgá sənəŋ Zembî shú Sɔ́ á Gúgwáan. Nyə á yə shú ná buud bwə wúg mík wám mí caamálə bwə á də caam məcɛɛ bwə njúl ná Sɔ́ a Cwúlú dí yí; bɔɔŋg Zembî má jəw wá bwə mú bə nə kəw á jɔjɔ́ ísâ nyə á kaag yí. ¹⁶ Shú ná bwə wééfug kálaad lúgá, í də jii ná bwə téédúg fwo mpu wámbulə nə muud nyə á cilə nyə yé nyə a má yə. ¹⁷ Nəcé kálaad lúgá cugé tɔɔ sâ té múúd nyə á cilə nyə yé ηgá ná cugə yí. Múúd wɔɔŋg mə ká yə, kálaad lúgá ka tɛɛm bə nə ηkul. ¹⁸ Gwə wə bí má dúg nə micɛɛlá myâ sɔ́ áshúshwóógú mí á tééd məcií má má fwo shwiy. ¹⁹ Dúgúgá ná, ja Moyíz nyə á shîn lɔ́ kúl *Izəryél jêsh məmpándí má á bə cilyá Mácɛɛd má ηgwúd ηgwúd yí, nyə á ηwa məcií má ikálá nə bwán ó ínten y fula nə məjúwó, a mú ηwa mbúmbwə *ízop nə kúl káándó átítî í njúl síyá nə mimyɔɔ́ mí ncwəmbɛ, ηgə juwo cínəŋgú, ηgə myɛɛg kálaad məcɛɛd, ηgə myɛɛg námá búúd bēsh wá kúl búúd. ²⁰ Nyə á ηgə myɛɛg ntó a ηgə kâlə ná: «Məcií mâ sɔ́ wə móga, sɔ́ Zembî ηgə ci ná bí má jəlá nə baagulə yí.» ²¹ Moyíz nyə á myɛɛg námá məcií mɔɔŋg banda *mətúnuga dí nə ísâ byēsh bwə də

9:15 8.6   **9:19** MmN 24.6-8; Heb 9.12-13 ízop: Ləv 14.4, 6; Ilŋ 19.6

balan nə ndí dálə sá mísəon yíid. ²² Məççə mə Zembî mə lwó ná bwə də fúb zhwog isâ nə məcií; məcií mə ká bə kú shwiy, ijuugá í *mísəm nda bə. ²³ Ntáni wə ofada bwə á də fúb isâ yé, í njúl ná isâ byəonj í á də bə nji ivuguli yâ fwámé isâ bísə jon dí yí. Ntó ji ná bwə jalá nə fúb isâ byəonjú nə mətúnuga mə búl ntə má.

²⁴ Haaw. Kríst nyə a shígé nyíi banda mətúnuga búúd bwə á lwə nə məbwə yíid; banda dəonj í á bə vuguli á fwámé kúl Zembî njúl yí. Kríst nyə a nyíi jon dwáméfwód, kúl á tál Zembî míshúd shú dúsú yí. ²⁵ Nyə a shígé nyíi wu ná a bá də kə yána çug jé ija ija nda Ajəláci á ofada mə də kə «kúl í búl nké yí» mbú wêsh ná. Ajəláci á ofada mə də ntág kə nyíi kúl jəonjúd nə ízháá məcií, kú bə məcií mé nyəméfwó. ²⁶ Í á mbəm jii ná Kríst yánág çug jé ija ija, nki Kríst mə jug ija ija té Zembî nyə á fwó shí nə gwów yí. Ká, nyə a lwóya nyúúl nji ja nğwúd á kandugə mwów mâ məzhúgúlâ dí shú ná mətúnuga mé mə zəg shínal mísəm. ²⁷ Nkúmba cígúlá wúsə nə muud mə jalá nə yə nji ja nğwúd ná ndéé a mú bá kə tów kəodud. ²⁸ Námə mbií nğwúd wəonjú, Kríst nyə a yána çug jé nji ja nğwúd ná a nkény zhwog buud mbag mísəm wəñ. A bá zə ja ábèé kú ná bə shú zələ nkény mbag mísəm, í bá bə shú zələ yə búúd bwə nğə bwánd nyə wá çug.

10

Mətúnuga mə Yésus mə kwaga nə muud yêsh

9:22 Ləv 17.11   **9:23** 8.5   **9:26** 7.27   **9:28** 3.6; 10.10; Iza 53.11-12; Mat 26.28; 1Kr 15.50-53

¹ Mácçɛ Moyîz nyə a təl má má cúgɛ wámbulə bə fwámé ísâ í á jəla nə zə bə yí, məsə nji ishishîm. Mácçɛ məɔŋg mə jígúlí nə buud bwə dóg sá *mátúnuga məmpwúd mbû wêsh kú yow. Nəcə mə cúgɛ nə ŋkul sá nə buud bwə céel shísh wə Zembî wá bwə bég váál í jəla yí. ² Í á mbəm bə nə má du sá ntó, ŋki bwə á má bwey yow sálə mátúnuga məɔŋg, ŋki buud bwə du sá mwo wá bwə á má bwey bə váál Zembî mə céel yí ja ŋgwúd á kandugə, bwə nda ná du gwáduga mílâm myáŋúd nə búsa nə məbyaagulə. ³ Ká, mátúnuga məɔŋg mə yidá du báásulə bwo *mísəm myáŋ báásulə báásúlóg mbû wêsh, ⁴ nəcé məcií mə íntený nə ikálá mə cúgɛ nə ŋkul jímbal mísəm. ⁵ Sá jəɔŋg wə í á sá nə, ja *Kríst nyə á bə nə a zə shí gaád yí, nyə á ci nə Zembî nə: Wo a shígɛ jii nə buud bwə sáág wo təɔ mátúnuga, ŋkí ntág nə bwə yág wo təɔ sâ. Nji wo a sá nə mə bég nə nyúul muud. ⁶ Nə ocúdú bwə á du jígal álatâr dí oncindî wá, nə mátúnuga mə mísəm, byêsh í á shígɛ kwaga nə tédúgá á lâm wô. ⁷ Mə á ka ci nə: «Mə wə éga. É, yé Zembî, mə zə sá sâ wó jí yí, nda kálaad woó ŋgə ci shú dâm nə». ⁸ Kríst nyə a tééd fwo ci nə: Wo a shígɛ jii mátúnuga, kú jii nə bwə yág wo ísâ, kú jii nə bwə jígalóg wo ocúdú álatâr dí oncindî, kú jii mátúnuga mə mísəm. Isâ byəɔŋg í á shígɛ kwaga nə tédúgá á lâm wô.

Í njúl ná Mæcɛɛ má Moyîz má ηgə gwáámb byo. ⁹ A mú nyiηgə ci ná: «Mə wə éga, mə zə sá sâ wó jí yí». Ntó jí ná a má yîl mísóólúgú mí acwúlû, a cénd myo nə agúgwáan*. ¹⁰ Ná ndéé, Yésus nyə a sá sâ Zembî nyə á jíi yí. Nyə a yána nyúúl nyé ja ηgwûd á kandugə, a mú sá ná shé bəg minkɛηkɛ mi búúd.

¹¹ Fada yêsh má də tōw tətəlí jwów dêsh də sá ísɛy má Zembî. A də sá mətúnuga məmpwûd ja jêsh, nji má kú bwelɛ jímbal mísəm. ¹² Ká Krîst nywáá, sóólúgú mətúnuga nyə á sá shú mísəm yí, í á bə nji ηgwûd. Nyə a má kə jí shí mbwə məncwûm má Zembî dî, jílə á kandugə. ¹³ A mú ka ηgə bwánd nji ná Zembî culəshigí mizhízhíη myé, wá nyə myo mákuú dí shí. ¹⁴ Yánalə nyə á yána nyúúl nyé ja ηgwûd yí, nyə a má sá ná shé buud mú ηgə bə minkɛηkɛ wá, shé bəg váál í jála yí, kandugə kandugə. ¹⁵ Nkɛηkɛ Shíshim ηgə námá bwaagulə shé gwo ná jíisə ntó; nyə á fwo ci ná:

¹⁶ Cwámba má ci ná:

«Sɔ́ má bá sá nə bwo yí, í bá bə ná,
ja mwôw məηg má bá cɔ́ yí,
mə bá wá bwo məcɛɛ mām mílámúd,
mə cilə bwo mwo mítédúgád».

¹⁷ A mú nyiηgə kwádulə ná:

Mə bá yîl mísəm myánj mádí mítédúgád,
mə yîl námá mísóólúgú bwə á də sá kú bish məcɛɛ
myá.

---

* **10:9** Ntó jí ná Krîst mə yîl mətúnuga nə isá í acwúlû, a cénd byo nə mətúnuga má cəg jé nyə á yána yí. **10:10** 7.27 **10:11** 9.6; MmN 29.38 **10:12** 8.1 **10:13** Sôm 110.1; 1Kr 15.25 **10:16** Zhe 31.33-34; Heb 8.10, 12

18 Ja múud má bii íjuugá í misám myé yí, í á nyíngáyé ná jii ná muud wəɔŋgá sáág mətúnuga shú misám.

Shé shíshúgá Zembî kúná-kúnə

19 Bwaanɔ, shwúlə Yésus nyə á shwu məcií mé yí, í á má sá ná shé jéég nyíi kúl í búl ŋkɛ yí kú nə ifwaas. 20 Nəcə nyə a má juw shé zhií agúgwáan í ká nə buud cug dí yí. Zhií nyɔɔŋ nyísə línálə *sanda, ntó ji ná línálə nyúúl nyé. 21 Shé mú nə Ajəláci á ofada ŋgá kyey nə njów má Zembî yé. 22 Shé kágá shísh Zembî kúná-kúnə kú nə məkəŋ, shwu nyúul nə nyə ncindî nə ncindî. Shé shíshúgá nyə kúná-kúnə, nəcé Yésus a má myεeg shé məcií mé, milám mí mú shé mifúbán; nyə a má gusa shé mənyúul nə məjúwó má aŋkəl-ŋkúl. 23 Shé kándugá milám ŋkaagə shé ŋgá bwaagulə yíid. Shé kúgá ná ŋgə zhízhigə, nəcé Zembî muud nyə á kaag shé ŋkaagə yé ji abúgúlág. 24 Shé bíigá mítádúgád ná shé dúg wíya məgwɔ mənyúúlúd ŋgwól wá ŋgwól, ŋgwól wá ŋgwól, shú ná shé cúgəgí cug cεelí, shé ŋgá sá jɔjɔ misóólúgá. 25 Bóól búúd bwə mú də mpyeny jílə íεεŋgyá bíshéd, kúgá ŋwa fúlú nyɔɔŋg. Yídagá də ŋgə wíya ŋkul mənyúúlúd, ŋgwól wá ŋgwól, ŋgwól wá ŋgwól, bul bə ná ndεé ja bí ŋgá dúg jwôw má Cwámba í ŋgə shísh kúná-kúnə ga.

26 Shé á má shîn mpu sâ jí búbálé yí, shé magulə gwo. Nəcə, ŋkí shé má ka nyinɔ ŋgə sá *misám nə kwo, móól *mátúnuga mí nə ŋkul yíl myân misám máá má cúgə ná. 27 Í má yida lág nji ŋgəlá fúndə

10:19 4.16; 9.8   **10:20** sanda: 9.3; Mat 27.51 zhií agúgwáan í ká nə buud cug dí yí: 2.14-15; 9.14-15; Yuá 14.6   **10:21** 3.6; 4.14

10:22 Eze 36.25; Ifz 5.26   **10:23** 3.6   **10:24** 13.1   **10:26** 6.4-6   **10:27** Iza 26.11

yáág-yáág sémbýé Zembî mə bá sám̄b shé milésú yí, nə bumb-bumb kuda í bá cumbal jígal mízhízhín mí Zembî yí. ²⁸ Muud yêsh nyə á caam məcɛɛ mə Moyîz yé, bwə á gwú nyə nə ñkád ja ówúshined obá ñkí ólól bwə bwáágulə yí. ²⁹ Ñkámásá ná í bə ntó nə muud mə cáám məcɛɛ mə Moyîz yé, ñkəmusa nə muud mə ñwá *Mwân mə Zembî nda sâ cwag yé. Muud wəɔŋgá mə dúg nə məcií mə sɔ mə á sá nə a bəg ñkɛñkɛ múúd má mäsə zhizhe, a mə lwíy Shíshim á mpaam. Bi mə tédúgá nə muud wəɔŋg mə jəlá nə bwəma nə byáyé yáág-yáág íntúgúlí? ³⁰ Ñgáá nə shé mə mpú múúd nyə á ci nó:

Mə wə mə bá də kunda,

mə wə mə bá də yə búud myəna

mí jəlá nə misólúgú myáŋ myá.

Nyə á ci námé nó: «Cwám̄ba mə bá cígə búúd bə milésú». ³¹ Í bul jág wagəwo nə muud kúdug Zembî á kuwô məbwəd.

³² Yidagá téduga mwôw mənkenya mə Zembî mə á bwεε kwan bí má. Bi a jísəw lal-lal gwáná, jísəw mícúŋ. ³³ Í á də bə, bíl íja bwə lwíy bî, jugushi bí tām buud, bíl íja bí ñwa minjugú mí ból búúd bwə á də bwəma nə mbíí mínjugú mín wá. ³⁴ Jí nə bi á də ñwa micúŋ mí búúd bwə á bə mímbwug dí wá; ja búúd bwə á də déég bí isâ yí, bi á də bíd bwo nə məshusug, nəcé bi á də mpu nə bi búsə nə fwámé məbii, məɔŋg mə bá ji kandugə kandugə má. ³⁵ Nə ndéé, kúgá bεεg yəw yímúlə mányúúl ñkánjád, nəcé bi mə bá bə nə məma myəna. ³⁶ Ntó, í jii nə bi bəg nə

10:28 Mbá 19.15; 2Kr 13.1   **10:29** 2.3; 5.8; 9.12; Mat 12.31

10:30 Mbá 32.35, 36   **10:32** 6.10   **10:33** 1Kr 4.9   **10:34** 11.26; 13.14   **10:35** 3.6; 6.11-12

zény kələ shwóg shú ná, bí má ká sá sâ jêsh Zembî
 ηgá jîi ná bi sáág yí, bí lég sâ nyə á kaag yí. ³⁷ Nəcé,
 nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná,
 í má lág wuwálá cíg-cíg,
 muud ηgá zə yé ká wóós,
 nyə á bweye.

³⁸ Zembî má nyiηgə námé ci ná:

Muud jí tətəlí mádí míshád yé,
 nyə é nti lâm mádí, a mú dúg cug.

Nji, á ká cúculə nə kwon, mə nda ná gwág nyə nywa.

³⁹ Nji, shé cugé mbií búúd bwá də cúculə nə kwon
 ná ndéé kə jîmb wá. Shé má yidá bə bəηg básé nə
 búgə ná ndéé bwá mú bii cug wá.

11

Búgə sá má dúg nə obúgəla ó ayág yí

¹ Búgə jísə cidəwələ lám má múúd í ká cidəw nə gúl
 sâ ná, í é bə, kú yîl kú bəd yí; búgə jísə námé magulələ
 lâm má múúd í mágúlə gúl sâ ná, təə nyə aηgê nə
 dúg gwo, jísə bábələ yí. ² Obúgəla ó ayág bwá á bə
 nə búgə jəηg. Gwə wə í á sá ná mínə máη má nyíig
 Mícilyá mí Zembî dî.

³ Búgə wə ηgá sá ná shé ηgəg nə magulə ná Zembî
 nyə á ci ciyá, shí nə gwów í mú bə. Ntó jí ná sâ jêsh
 shé ηgə dúg yí í á zhu sâ shé aηgê nə dúg yíid.

⁴ Búgə í á sá ná Abel sáág Zembî *mətúnəga má
 njúl ηkí nywa cə mé má Káan, Zembî magulə mwo,
 a mú ci ná Abel jí tətəlí muud. Ná ndéé, tēem bə ná

10:37 Aba 2.3-4   **10:38** Rom 1.17; Gal 3.11   **11:1** Rom 8.24;
 2Kr 4.18   **11:3** Mət 1.1; Sòm 33.6, 9; Rom 4.17; 2Kr 4.18   **11:4**
 Mət 4.3-10

Abel nyə a mə bwey yə, a ηgə ná lás nyədí búgə nyə á *búgəla yíid.

⁵ Búgə í á sá ná Inəəg ηkánúg kə wə Zembî kú fudə. Təə muud nyə a shíge ná dúg nyə nəcé Zembî nyə a sá ná a ηkánúg. Kálaad Zembî ηgə ci ná shúshwóógú ná a ηkánúg íí, nyə á nywa Zembî lámúd. ⁶ Í njúl ná, nda nəcé búgə, muud nda bwəle nywa Zembî lámúd. Ntó ji ná, muud mə céél shish Zembî kúná-kúnə yé mə jəlá nə magələ ná Zembî jisə; á jəlá nə magələ námə ná buud bwə ηgə wá lám ná bwə sə Zembî wá, Zembî ηgə yə bwo myəna.

⁷ Búgə í á sá ná *Nówe gwágúg məcwûη mə Zembî a mú bwey mpu sâ í á bə ná í zə sîy yí, sâ jəəngú nda fwo bə. Nyə á ηwa ciyá mə Zembî nə məjilə, a mú lwə məma byóol, a cəg njów búúd yé. Nyə á lwó nə sóólúgú yé wəəng nə buud ə shí bwə á bə nə məbəξé. Nə ndeé, búgə jé í á sá nə Zembî cíg nə a ji tətəlí muud.

⁸ Búgə í á sá ná *Abərahám sáág Zembî məgwág ja Zembî nyə a jəw nyə yí. Nyə a tí njəənd kələ ləəm í á bə ná Zembî mə bá yə nyə tən lúgí yí, a nda fwo mpu kúl ləəm wəəng í á bə yí. ⁹ Búgə í á sá ná a kág ηgə cəgə nda njôη ləəm Zembî nyə á kaag nyə yíid. Nyə á də ηgə ji məbánda dí, *Izaag ji námə ntó, təə *Yákwab, bwó buud bwə á lúg nə isâ impwúd nyə á kaag Abərahám yí. ¹⁰ Abərahám nyə á də ηgə ji ntó nəcé nyə á ηgə bwánd ηgwəla álal-límuga í á bə ná Zembî nyəməfwó mə bá cwə yuug, nyəməfwó lwə yí.

11 Búgá í á sá né kundú múdá nda *Sara zég bæ nə ηkul mə bíi mpwoŋ buud a má bwey shîn kə*. Nyə á bwey mpu né Zembî muud nyə á kaag ηkaagə yé ji abúgúlág. 12 Sá jɔɔŋg wə í á sá né, muud ηgwúdu zə bæ nə mpwoŋ buud, nyúúl má shîn bwey kə. Mpwoŋ buud nyé mpyáánz nda wəacén-cénî wá jɔŋ, nda shɛ á bwûŋ lú ηgwəp.

13 Obúgula ó ayág óni bēsh bwə á ηgə yə bwə ηgə ná búgula Zembî, nji bwə nda fwo bii mánywa Zembî nyə á kaag bwo má. Bwə á yida dúg mwo shwóg-shwóg, bwə mú shwas mwo. Bwə á magulə ná búsaə ojón wa shí gaád, ijigə-jigə. 14 Ja bwə lás ntáni yí, bwə lwó né ηgəŋ né bwə ηgə sɔ wúl ləəm í bá bæ bwo nyánŋ mpwág yí. 15 Ləəm wánŋ í á mbâm ná ηgə nyiŋgə sá bwo fund íi, bwə á nywá námə je bæ nə fwála mə nyíŋgə nə mpús, kə wu. 16 Nji mpúlə dúg dî, bwə á ηgə jii né bwə kə ləəm á gwəw, ləəm í búl nywa cɔ wəɔŋgə bwə á dɛ ji yí. Sâ jɔɔŋg wə Zembî jí nda gwág shwôn ja bwə jów nyə né Zembî wánŋ yí; ηgaá nyə á má kwəməsa bwo fwámé ηgwála?

17 Zembî nyə sá Aburaham məkugulə né a yánág cágə lú mwân dé Izaag, sá mətúnuga. Búgá í á sá né Aburaham máguləg, a ηgə mpu né Zembî nyə á kaag nyə məŋkaagə. 18 Nəcé Zembî nyə á ci nə Aburaham ná: «Izaag wə má bá byâ wo mpwoŋ buud má á kaag wo yí.» 19 Nji, Aburaham nyə á bæ nə búgə né Zembî ji nə ηkul gwúmashi búúd. Ntɔ, Izaag nyə á

11:11 Mət 17.19; 18.11-14; 21.2; Rom 4.19-20 * **11:11** Bóslúgá bwə ci na ná: Búgá í á sá né Aburaham zég bæ mbyəl a mú cwúcwúúl, fwála lə byâ má bwey ntɔ, Sara ntág kundú. **11:12** Mət 15.5

11:13 11.9; 13.14; Mət 23.4; 47.9; Sôm 39.13 **11:16** 13.14; MmN 3.6; Mat 22.32 **11:17** Mət 21.12; 22.1-14; Zhk 2.21 **11:19** Rom 4.17

bə Aburaham ja jəŋgúd nda muud nyə á mə yə ná ndeé a mə nyingə gwúm yé.

²⁰ Búgə í á sá ná Izaag bwádánúg nə Yákwab bá Eso shú cug í á ngə zə bwo shwóg yí. ²¹ Búgə í á sá ná, ja Yákwab nyə á bə ná a zə yə yí, a ngəg nə bwádan nə bwân ó Yóseb ngwûd ngwûd ná ndeé a mú jwaagəwo nyádí fiidye dí, yə Zembî gúmá.

²² Búgə í á sá ná ja Yóseb nyə á bə ná a zə yə yí, a jáawug buud nda bwân ó *Izəryél bwə bá wú Igípten, wóós nə nda bwə bág sá íyasə byé ná†.

²³ Búgə í á sá ná, ja Moyîz nyə a byél yí, obyól bé bwə shwéélug nyə tâŋ oŋkwoond olól nəcé bwə á dúg ná nyə á bə mbíya jəjə kúkény. Mpándí njwú-buud nyə a tâl yí í á shígé sá bwo ifwaas.

²⁴ Búgə í á sá ná, ja Moyîz nyə á bə muud yí, a bánug nə bwə kú də jəw nyə ná mwân mə shilə mə Farawôn. ²⁵ Nyə á yida cəel ná bwə cúgúg bəndə kúl mə Zembî, ntə ná a kəg bə mánywa mâ kúkúl wəla cug *mísámúd. ²⁶ Nyə á kwey ná í nywa ná bwə sáág nyə isâ í shwôn námə nda bwə bá sá *Krîst ná, nəcé cínəng wə jí fwámé təom ntə wəəng á kúm á Igípten. Mîsh mé mə á ngə dúg nji myəna á bá bii mwəw mə zág mə yí.

²⁷ Búgə í á sá ná a wúg Igípten kú fúndə ná njwú-buud nyə e nyada nə nyə. Nyə a yím nyúul nda sá mə cí ná nyə á ngə dúg Zembî, í njúl ná muud cúgé nə ŋkul dúg nyə. ²⁸ Búgə í á sá ná Moyîz fwəg *Páska,

11:20 Mət 27.27-29, 39-40   **11:21** Mət 47.31-48.20   **11:22** Mət 50.24-25; MmN 13.19   † **11:22** Dúgúg Mət 50.24-25. Yóseb nyə á cí ná bwə bág ŋwa íyasə byé, kyey nə byo, kə bá dal bwádí ləom Zembî nyə á bwey yə impáámə byán yíid.   **11:23** MmN 1.22; 2.2

11:24 MmN 2.10-12   **11:26** 12.2; 13.13   **11:27** MmN 2.15; 12.41   **11:28** MmN 12.1-14

a ci ná búúd ɔ Izurəyêl bwə myéégug məcií bwədí mímpumbé mí mínjówúđ shú ná *éngəles á shwiy nda gwú bwân bán ɔ acúmbâ.

29 Búgá í á sá ná bwân ɔ Izurəyêl bwə ntɔg mân mə atítí nə məkuú nda bwə á ngə kyey zhizhe shíd; ja búúd ɔ Igipten bán bwə á nywá zə ntɔ ntó yí, məjúwó mə á zə byaluga nə bwo, mə mú shîn gwú bwo.

30 Búgá í á sá ná mənyuŋ mə Zheríko‡ mə shínug shugula shí ja bwân ɔ Izurəyêl bwə á də ciŋgya cínɔŋ ngwála tân mwôw zəŋgbá yí.

31 Búgá í á sá ná Ráhab mudá janga bág kú yə ja búúd bwə á sá Zembî miŋgáádə wá bwə á yə yí. Nəcə, nyə a lég buud bwə á kə ngə bigas ngwála shwoó wá. **32** Mə nyíngəg ná jaaw bí ji? Mə ká ci ná mə bwiŋg bí milán mí Zhedeyon nə Barak nə Sámúson nə Zhəfuté nə *Dávid nə Samyêl nə *buud ɔ mícúndá, fwála fúfə mə.

33 Nəcə, búgá í á sá ná bwə lumbúlig nə məfaan məshús, bwə ntɔ mwo; bwə á ngə kyey nə ləom ótátəlí dî ná ndeé bwə mú bii ísâ Zembî nyə á kaag yí; bwə á fad ozhwambánkwuŋ mimpu. **34** Bwə á jímə ibiimb-biimb íkuda, bwə faam íkúl í á bə ná bwə gwúg bwo nə ikafwəle yí. Məbwas mə á də bii bwo, Zembî mú də yálushi bwo, bwə mú bə óŋkán ɔ dósmb, julya nə igwoonɔŋ i dósmb yâ míl mílɔm.

11:29 MmN 14.21-29   **11:30** Zho 6.12-21   ‡ **11:30** Buud ɔ fwála dɔonɔŋ bwə á də lwə məma mányuŋ tân lungula lyéle ngwála wəsh, ka légə mímpumbé.   **11:31** Zho 2.11-12; 6.21-25; Mat 1.5; Zhk 2.25   **11:32** OoM 6.11-8.32; 4.6-5.31; 13.2-16.31; 11.1-12.7; 1Sa 16.1-10j 2.11; 1Sa 1.1-25.1   **11:33** OoM 14.6-7; 1Sa 17.34-36; Dan 6.1-27   **11:34** Dan 3.23-25

35 Bóólúgá búdá, buud bán bwé á yə wá bwé á nyiŋgə gwûm, bə́nónə nyiŋgə cugə.

Bóólúgá búúd bwé á yida bwəma nə cúgə áyíyáág bwé fudá fudág. Bwé á ban nə bwé cúgə nə ŋkul cuwó kwoŋ nə Zembî shú ná bwé fáámugí nə cúgə. Bwé á sá ntó shú ná bwé bág bə nə fwámé cug ja bwé bá gwûm yí. 36 Bóól bwé á bwəma nə cóógá, bóól bígá, bóólúgá kə mímbwug dí ŋgwówúlá mənəkəda nə mikwoolú mí iŋkwánz. 37 Bwé á gwú bóól nə məkwóógá, bwé shigə bóól nə ndeé sám̄b íkúl íbá, gwú bóól nə ikafwɛɛ. Bóólúgá bāŋ, bwé á ŋgə kyey kə cɛ̄ kə cɛ̄, bwé dúgá bwáád nji íkúúdu í nɔwəmbɛ nə íkúúdu í kálá, sá jəsh fúfə bwo, bwé ŋgá bwəma nə cúgá, buud bwé ŋgá jugəshi bwo. 38 Váál búúd dán í áshígé bə ná í jíg nə buud ɔ shí ga. Bwé á ka ŋgə jɛ̄ gwów məshí mə ashwéeshád nə mímbāŋúd, bwé dúgá ji míku mí məkwóógúd nə míku mí məndəlúd.

39 Tɛɛm bə ná Zembî nyə á faag buud bəŋgá nəcɛ́ búgá jáŋ, bwé á yə bwé kú fwo bii sá Zembî nyə á kaag yí. 40 Jí ná, Zembî nyə á ŋgə bwey kwəmsa shé sá í búl nywa yí; nə ndeé, nyə a shígé jii ná bwé téédúg kə bə váál í jála yí, sá bāŋ lúg mpás.

12

Zembî mə dɛ̄ súg bwān bɛ́

1 Nda shé bāŋ jíshé kóómb di, kúdə zhwog buud óni bwé mə lyɛ̄ shé, cug bwé á cugə yí í ŋgə lwó shé sá bwé jəw ná búgá yí. Ntó, shé myáásugá isá í ŋgá ŋkí ŋkúŋgula shé yí, nə *misám mí ŋgə lɛɛl nada shé nyúúlúd myá, shé yídag bə nə zény kólə

shwóg, ju kúlá Zembî má kwəməsa ná shé júg yí. ² Shé kəndugá mísh nji wə Yésus muud nyə á fwə shé búgá mílámúd yé, nyə námə wə má bá sá ná búgá í fifəgí, bə ncindí. Nywá nyə á magulə shwiý kələ yə kwolós dí, kú bish bímbí lú shwôn dúsə shwiý dəng dí yí. Nyə a shígé bish dwo nəcé nyə á ngə bwey dúg məshusug Zembî nyə á bwey kwəməsa nyə má. A njul jiya gúmád ja gaád, *caangə má Zembî dí mbwə mənchwum. ³ Kəndugá mitédugá nyədí, nyə muud ósól ə míśəm bwə á jág lumbəli nə ndí nji a ngə jísəw jísówug yé. Kəndugá mitédugá nyədí, bi bəg kú tag, búgú bəg kú bii bí mílámúd.

⁴ Bí ngə lumbəli nə sà bwə jów ná səm yí, nji lumbəlí jəng í afwóyé bə lumbəlí á shwiý. ⁵ Nə ndéé, ye bi má wusa lésú Zembî ngə lás nə bí tən bwən bé shú wələ bí nkul mílámúd yí? Ngaá á ci nó:

Mwân waam,
ja Cwamba mə ság wo yí,
kú ŋwa sà jəngú nda fyanğa.
Ja á ŋkáánd nə wo yí,
kú kənd nyúúl íbwundûd.

⁶ Nəcə Cwamba má də ság múúd yēsh á céel yé;
nyəng yēsh á mágúlə ná a ji mwân yé yé,
á də yə nyə intúgúlí.

⁷ Ntó, jísówugá minjugú bí ngə bwəma nə ndí myá, míśə shú ngələ ság bí. Mpugá ná Zembî ngə ŋwa bí cínəngú nda bwən bé. Ye mwân abyág nyə a má bwele cugə sóngú nda də ság nyə? ⁸ Zembî ká bə kú ság bí nda á də ság bwən bé bēsh ná, mpu ná bí cugé bwən bé, bi mə yidá bə nyə nda bwən bwə á zə nə ndí gwól dí wá. ⁹ Gúl sà bí má jálá

nə nyiŋgə téduga yí jí ntúga: shé bēsh á shí bə nə osóŋgú bwá á byá shé wa shí ga dí wá, bwá á shí dɛ sùg shé, shé dɛ gúmal bwo. Ká ŋkámúsá ná bwo, ŋkəməsa nə sóŋgú íshé jí gwów yé; ŋgaá shé má jəlá nə bul bul magulə íjwúga byé shú ná shé dúgúg cug í? ¹⁰ Osóŋgú bwá á byá shé wá bwá á dɛ sùg shé nji shú kúkúl wəla mbií bwá á dɛ kwey mətəla yí; Zembî nywáá ŋə sùg shé shú mánywa má íshé, á jii ná shé bóg mbií á céel yí. ¹¹ Intúgúlí bwá yə shé ná bwá sùg shé yí, í ádé fwo bə shé sâ máshusug, shé má dɛ shúsula. Nji, zhúgúlá zhúgúlâ, intúgúlí byəŋg í dɛ wúmə mpúmá: shé cugə ná shee, cugə cug á otútəlí. ¹² Ntó, lələshigá məbwá mún má má káád máni, bí lələshi məbwón mún má ŋgə tagəwa máni. ¹³ Dugá kyey nji mázhíí māsə tətəlí mád, shú ná buud bí ŋkí tag wá, bwá nda ləŋgəwo kə koogú, bwá yídag lal mən̄kul.

Bi ɔ káálugə

¹⁴ Wágá ŋkul nyín nyēsh ná bi cùgəgí nə buud bēsh ná shee, bí wá ŋkul ná bi cùgəgí ŋkəŋkə cug, nəcé muud mə bá nda cugə ntó yé cugé nə ŋkul bá dúg Cwám̄ba. ¹⁵ Bi ɔ mpú dɛ dúg ná muud nda shúb mpáam má Zembî. Bi ɔ mpú námə dɛ dúg ná muud kú sá záágúwó, í á bá wá bí zhizhəəm nə ndéé *Dɔ mú yúúd. ¹⁶ Bi ɔ mpú dɛ dúg ná muud nda wá lúú jaŋgad, ŋkí ntâg ná a mpyēny sâ í dúgyá nə Zembî yí nda Eso nyə a sá ná; Eso nyə á kusha nə jiya cúmbá jé nə səŋ ídâw. ¹⁷ Bi mə mpú ná, shínúlə nyə

12:10 Mat 5.48; Rom 5.2; Zhk 3.17   **12:11** 12.14; Zhk 3.17-18

12:12 Iza 35.3   **12:13** Mik 4.26   **12:14** 12.11; Mak 12.30-31;

Sòm 34.15; 1Kr 7.15   **12:15** Mbá 29.17; Gal 1.6   **12:16** Mət

25.29-34   **12:17** Mət 27.30-40

á shîn kusha nê jiya ntûni yí, ja nyə á nywá jii ná sóónǵá wág nyə mətífle mə lúgə yí, sóónǵá nyə á ban. Eso nyə á tɛem nyiŋǵə jii, wéeshəli məzhwíile, nyə a shígé bə nê ñkul cénd sâ í á bwey sɪy yí.

¹⁸ Bî a shígé shísh kúnə-kúnə nê wúl mbáŋ búúd bí nê ñkul kúnə nê ndí yí, mbáŋ í ñgə jígə nê kuda; bî a shígé shísh kúnə-kúnə nê gúl kúkúl í njúl nê yídúgú á ikukwendɛ, kú námə nyiŋǵə bə kúkúl ñkwô nyə á ñgə kuŋg yí. ¹⁹ Bî a shígé shísh kúnə-kúnə nê gúl kúl laag í á lás yí, kú bə kúl dúl kál í á lás yí, buud bwá á gwág kəl dɔəŋg wá bwá á jəgula ná í kú na kwo ci bwo tɔɔ ciyá. ²⁰ Nəcé bwá áshígé bə nê ñkul kwiig mpándí Zembî nyə a təl yí. Mpándí nyəəŋg í á bə ná: «Ŋkí muud, űkí cúdí, sâ jêsh í kúnə nê mbáŋ yí, bwá gwú gwo nê məkwóógá.» ²¹ Isâ bwá á dúg cínəŋg yí í á bə űkí jág wagəwo, Moyíz nyəməfwo mú ci ná: «Mə ñgə lilya nê ifwaas.»

²² Bî bəŋ bî á yida shísh kúnə-kúnə nê mbáŋ Siyôn*, ñgwála mə Zembî á kuwô, Yurúsələm á jon dí gwôw kúl ncúlyá *wəəŋgəles bwá ñgə sá zaŋ yí. Wəəŋgəles bəəŋg bəsə űkí jág bulya, bímbí múúd cúgə nê ñkul lə yí. ²³ Bî a shísh kúnə-kúnə nê səəŋgyá bwân wá acúmbâ mínə mə mú bwo micilyá jon dí gwôw wá; bî a shísh kúnə-kúnə nê Zembî muud mə ðə sámb milású mí búúd bəsh yé, bî a shísh kúnə-kúnə nê *mishíshim mí otútəlí ɔ búúd bwá mú váál í jəla yí ²⁴ Bî a shísh kúnə-kúnə nê Yésus muud nyə á shwu məcií mé shú ná sə bəg mifúbán yé. Nyə

12:18 MmN 19.16-22; 20.18-21   **12:20** MmN 19.12-13   **12:22** 13.14; Gal 4.26; Mbá 5.11; 21.2   * **12:22** Siyôn: Nyə á bə məma mbáŋ bwá á lwô ñgwála á Yurúsələm cínəŋg gwôw yí.   **12:23** Luk 10.20   **12:24** 8.6; 9.12 Abel: Mət 4.10

wə jí líí-nji mpədúgá sánŋη Zembî shú sɔ́ á gúgwáan, mæcií mé má ηgə lás fwámé lósú cɔ́ mé má Abel†.

²⁵ Bi ɔ́ káálugə! Kúgá ban ná bi agwágúláyé múúd ηgə lás nə bí yé. Nəcé, muud nyə á ηgə cúnda yág nə buud wa shí gaád ná bwə káálúgəg yé, buud bwə á ban ná bwə agwágúláyé wá, bwə á shígé faam nə intúgúlí. Nkámúsá ná bwə fwó bə kú faam, ηkəmusa nə shé ja shé má bán ná shé agwágúláyé múúd ηgə lás nə shé jon dí, shé cugé nə ηkul bá faam. ²⁶ Yág íí, kəl dé í á sá ná shí í júngyag; nji, ja gaád íí, a mə kaag ná: «Mə bá nyiηgə sá ná í júngyag gúl ja; nji, jâη ja, kú ntâg bə nji shí wə í bá juηgya, gwów í bá námə juηgya.» ²⁷ Ja á cí ná a bá nyiηgə sá ná í júngyag gúl ja yí, ntó má lwó ná isâ í də juηgya yí í bá wû, nəcé byâη bísə isâ nyə á té yí; í ka bá lúg nji isâ í cúgə nə ηkul juηgya yí. ²⁸ Ná ndéé, shé yógá Zembî akíba nə a yólə shé faan í cúgə nə ηkul ntaηusa yí. Shé séyúgá nə nyə mbií nyə é gwág nywa yí, sêy nə gúmə nə fúndúgá. ²⁹ Nəcé Zembî íshé ji kuda í də cumbal jígal sâ jêsh yí.

13

Mbií cug Zembî mə céel yí

¹ Kúgá yəw ciilálə bíméfwó nə biméfwó nda omínyəŋə, kəgá nə ndí shwóg. ² Bi kú wusa dúlə ηwa ójón bídí mínjów. Mpugá ná sálə bóól búúd

† **12:24** Mæcií mə Yésus mə ηgə lás lósú íjuugá Zembî mə juu sé mpáam nyé dí yí; mæcií mə Abel m̄əη mə á ηgə jii ná Zembî kúndagí nyə nda mínnyəŋə nyə a gwú nyə ná. **12:25** 6.4-6; 8.1; MmN 20.22 **12:26** MmN 19.18; Azh 2.6, 21 **12:28** 13.14 **12:29** Mbá 4.24 **13:1** 6.10; 10.24; 13.16; 1Pr 1.22 **13:2** Mət 18.1-8; 19.1-3; Zhb 31.32; Rom 12.13; 1Tm 3.2; 5.10; 1Pr 4.9; 3Yn 8

bwə sá ntó yí, bwə á ηwa *wəéngales bwə nda mpu ná í á bæ wəéngales. ³ Bi ó ða téduga búúd básé mímbwug dí wá, gwág bwo cey námé nda binónj bêsh wə básé mímbwugud. Bi ó ða téduga námé bəonj bwə ηgə bwəma nə minjugú wá, námé nda binónj bêsh wə ηgə bwəma nə minjugú myəonj. ⁴ Bi bêsh gúmálúgá bâ. Muud nda kə nə isâ í mábwam gwonú báád, nəcé Zembî mə bá yə buud ó janja nə osól ɔ mínoomb intúgúlí.

⁵ Kuú njəond wún í nda bæeg bæ ηgələ bə zəŋ *mwaanê. Bi mə jəlá nə gwág məshusug nə sâ bí bí nə ndí yí; mpugá ná Zembî nyəméfwó nyə á ci ná: «Mə abulé bwele béégya nə wo, mə abulé bwele myaas wo». ⁶ Gwə wə jí ná, shé básə nə ηkul lás nə inkanj, ci ná: «Cwamba ηgə kwíind mə, mə afúndáyé ná təə sâ; muud nyə e sá mə jí?» ⁷ Bi ó ða tédúgá ótówe ɔ shwóg bán bwə á bwiing bí Milésú mí Zembî wá, kəndugá mitédúgá dúg nda ícug byəŋ í á shúgula ná, bí yágulag búgə bwə á bæ nə ndí yí. ⁸ Yésus-Krîst jí mbii ηgwûd wú yág, wósós múús, kə nə ndéé kú nə zhúgə. ⁹ Bi kú bíd ná minjígúlá mishús mísé mímbii mimbii myá mí yílúg bí zhíid kənd koogú. Nəcé í nywa nə mpaam mə Zembî wə í wág bí ηkul mílámúd, kú bæ məcəx mə dúgyá nə idəw má. Məcəx məonj mə aŋgə nə kwíind buud bwə ηgə bə mwo wá təə sâ.

¹⁰ Shé bəŋ shé básə nə *alatâr jí ná, buud bwə ηgə ná sēy banda *mátúnuga dí wá bwə cúgə nə zhií mə ηwá idəw cínəŋ. ¹¹ Ajəláci á ofada nyə á ða

---

13:3 10.34; Mat 25.36   **13:4** 1Kr 7.2-4; 1Te 4.3-8   **13:5** Mbá 31.6, 8; Flp 4.11-12; 1Tm 6.7-10   **13:6** Sôm 118.6   **13:7** 6.12; 1Kr 4.16   **13:9** Rom 14.2; Kol 2.20-22; 1Tm 4.3   **13:11** 9.7; Ləv 16.27

kə nə məcií má ócúdí «kúl í búl ηkê yí», də kə sá mátúnuga shú ná Zembî jwúg *mísám. Nji, ocúdí bəəngú mikug myán, bwá á də wú nə myo ηgwála də kə jígal bugád. ¹² Ntó námá, shú ná Yésus ηwág məcií mé mâ nyəméfwô kə sá ná kúl búúd í bág ηkêηkê kûl, nyə á kə jug nə məcəy bugád ná ndeé a yə. ¹³ Ná ndeé, shé wúgá ηgwála kə bwəma nə nyə bugád, bwá mpyényúg námá shé nda bwá á mpyény nyə ná. ¹⁴ Nəcə shé cugé nə ηgwála á kandugə kandugə wa shí gaád; shé ηgə sɔ wəəng ηgwála í bá zə bə yí. ¹⁵ Ná ndeé, nda Yésus nyə a sá ntó ná, shé dúgá ságusə Zembî ja jêsh, mətúnuga ó máci. Ntó ji ná mimpu míshé míjəlá nə jaaw búúd ná jíná dé dúsə nə mpífá. ¹⁶ Bì kú wusa dúlə kwíind bóól búúd nə dúlə yána ísá bín, nəcə mbií mátúnuga wəəng wə Zembî má də gwág nywa yí.

¹⁷ Otówe ɔ shwóg bán bwá ηgə ji ηkasə shú *míshíshim mín, bwá bá námá kə jaaw Zembî séy bwá á sēy shú dán yí. Ntó, ságá bwo məgwág, kyeyugá íjwúga byánúđ, shú ná bwá sáág séy ján nə məshusug kú tədəwa. Bwá ká tədəwa, í nda bə bí nə mfií. ¹⁸ Dugá jəgula nə Zembî shú dúsú. Jísú kóómb di, sə ηgə mpu ná milâm mísə sə ná sán, sə ηgə ntág námá she cugə ja jêsh mbií í jəla yí. ¹⁹ Mə téég bí məbwə ná bì jəgulag nə Zembî, a sáág ná mə lálug nyiŋgə zə kwey bì.

Ibwádán nə məbáda

13:12 11.26; Mat 27.31-33   **13:14** 11.9-10, 13, 16; 12.22, 28; Flp 3.20; 2Kr 5.6; 1Pr 2.11; Mbú 21.2   **13:15** Ifz 5.19-20; Sòm 50.14, 23
13:16 Gal 6.10; Flp 4.18   **13:17** Eze 3.17; Mís 20.28-31; 1Kr 16.16
13:18 10.22; Rom 15.30; 2Kr 1.12; Mís 24.16

20 Zembî á mpwogé, nyə muud nyə á gwûmushi Yésus, Cwámba íshé, mbaagulə itəw anúnî yé, nyə á cɛ sɔ́ á kandugə kandugə nə məcií mé. 21 Zembî wəəngú yág bí ηkul nó bi sáág sâ ányunywaâ jêsh á céel yí. A sáág nó shé bág váál á gwág nywa yí, kwoη mə Yésus-Krîst dî. Yésus-Krîst ηwág gúmə kandugə á kandugə! Amen! 22 Bwaanη, mə jəgula nə bí nó bi jísówúg lósú mə ηgə yáág nə bí nə ndí ga. Kálad nyəméfwó mə mə cilə bí yé nyə agwááyé. 23 Mə ceeł jaaw bí nó bwə mə bíd *mínyəηú íshé Timotê; á ká ləel wós wa, sá sə mú zə dúg bî. 24 Bi ɔ́ bəda mə otówe ɔ́ shwóg bún bēsh nə buud ɔ́ Zembî bēsh. Bəəηg wâ Italí bwə ηgə bəda bî. 25 Zembî kə sá bí bēsh mpaam.

13:20 mpwogé: 12.14; Rom 5.1; 2Kr 13.11 sɔ́: 8.6 məcií: 9.12

13:21 Ifz 2.10; Flp 2.12-13   **13:23** Timotê: 1Kr 4.17   **13:25**
Gal 6.18

Kálad Zembî : Sə, á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495